

Årsredovisning 2019

GöteborgsOperan AB

Innehållsförteckning

1	Sammanfattning och viktigaste händelser.....	4
1.1	Sammanfattning	4
1.2	Viktigaste händelserna	5
2	Kultur.....	6
2.1	Vidga deltagandet.....	6
2.2	Utveckla kapaciteter.....	7
2.3	Gynna nyskapande	9
2.4	Nyttja tekniken	9
2.5	Öka internationaliseringen	10
3	Regiongemensamt arbete	11
3.1	Verksamhetens miljöarbete	11
3.2	Folkhälsa	11
3.3	Mänskliga rättigheter och jämlik vård	11
3.4	Verksamhetens säkerhets- och beredskapsarbete.....	12
3.5	Lärdomar/förbättringsområden efter genomförd intern kontroll 2019.....	12
3.6	Inköp	13
4	Mål och fokusområden.....	14
4.1	Västra Götaland ska sträva efter det hållbara samhället med tillväxt av jobb och företag i hela regionen.....	14
4.1.1	Arbetsmarknaden ska utvidgas genom hållbara transporter och samverkan med näringsliv och forskning i Västra Götaland.....	14
4.1.2	Deltagandet i kulturlivet ska öka.....	14
4.1.2.1	Utveckla samverkan mellan VGRs kulturverksamheter och civilsamhället/det fria kulturlivet.....	15
4.1.3	Klimatutsläppen från fossilbränsle i Västra Götaland samt verksamhetens direkta miljöpåverkan ska minska	16
4.1.3.1	Minska verksamheternas avfallsmängder och verka för cirkulära affärsmodeller samt skärpta miljökrav vid upphandlingar	19
4.1.3.2	Bättre möjligheter till livsmedels- och energiproduktion samt stimulera ökad användning av biogas	21
4.2	En sammanhållen och tillgänglig hälso- och sjukvård som ges med högsta kvalitet och patientsäkerhet samt som alltid utgår ifrån den enskilda personens behov och erfarenheter	22

4.2.1	Den medicinska kvaliteten ska öka och den organisatoriska effektiviteten förbättras	22
4.3	Västra Götalandsregionen ska erbjuda god arbetsmiljö för medarbetarna, kunna behålla och rekrytera rätt kompetens	22
4.3.1	Möjligheterna till karriär- och kompetensutveckling ska förbättras	22
4.3.1.1	Fortsätta utveckla modellen för lönekarriär och kompetensutveckling	22
4.3.1.2	Utveckla arbetsgivarvarumärket.....	22
4.3.2	Arbetsmiljön ska förbättras och sjukfrånvaron ska minska	23
4.3.2.1	Satsa på ledarskap.....	23
4.3.2.2	Systematisera arbetsmiljöarbetet, breddinföra goda exempel och utveckla det hälsofrämjande arbetet	23
5	Medarbetare	24
5.1	Arbetsgivarvarumärket.....	24
5.2	Chefsförutsättningar	24
5.3	Personalvolym, personalstruktur och personalkostnadsanalys.....	24
5.4	Arbetsmarknadsinsatser	24
6	Ekonomiska förutsättningar	26
6.1	Ekonomiskt resultat.....	26
6.1.1	Resultaträkning för utförare regional utveckling	26
6.1.2	Intäktsutveckling	26
6.1.3	Kostnadsutveckling	27
6.2	Åtgärder vid ekonomisk obalans.....	27
6.3	Eget kapital.....	27
6.4	Investeringar.....	28

1 Sammanfattning och viktigaste händelser

1.1 Sammanfattning

Verksamhet:

Antalet besökare uppgick till 300 240. Beläggning på Stora scenen 84 %.

Strategiarbetet som påbörjades 2018 har fortsatt i ledningsgrupp, strategigrupp och under hösten också i Operans ledarforum. Under våren 2020 kommer förankring ske hos samtliga medarbetare.

Våra produktioner har mottagets väl av både publik och recensenter.

GöteborgsOperans delaktighetsbaserade verksamhet, kallad Skapa, har jobbat med en mängd olika projekt. Ett exempel på projekt är Ungdomsbiennalen/Röster från Angered som är ett samarbete mellan GöteborgsOperan och Angereds kulturskola.

Miljö:

De detaljerade miljömålen för 2019 behandlar fortsatt miljöaspekterna transporter, energi, avfall och produkter, livsmedel och kemikalier men extra fokus ligger under 2019 på transporter och inköp. Arbetet löper på enligt plan.

Ekonomi:

Årets resultat blev ett nollresultat efter att ha löst upp obeskattade reserver med 13,5 mkr. Stora utmaningar i budgeten för 2019 och med en risknivå på 18 mkr kommunicerades tidigt under 2019 till regionstyrelsen. Prognosen i september var - 15 mkr och vi lyckades nå ett något bättre resultat än prognostiserat för helåret.

Det negativa resultatet beror på lägre intäkter än föregående år som en följd av naturliga svängningar beroende på vilka produktioner som sätts upp samt en kostnadsnivå som stigit de senaste åren som en följd av högre avskrivningar, ökade lokalkostnader och lönerevision enligt centrala avtal. Bidragen som erhålls för kompensation av de borttagna schablonavdragen för musiker har minskat med ca 1,4 mkr.

Personal:

Rekrytering av ny Operachef är klar och Henning Ruhe påbörjade sin anställning den 1/1 2020.

Under 2018 påbörjades arbetet med befattningsbeskrivningar och BAS värdering av samtliga tjänster. Arbetet med befattningsbeskrivningarna är klart och under våren 2019 skedde översyn av samtliga BAS värderingar.

Hösten 2019 genomfördes en medarbetarenkät via Västra Götalandsregionen. Svarsfrekvensen har ökat betydligt mot tidigare enkät 82,2 % (2019) mot 66,9 % (2017), vilket tyder på ett stort engagemang.

GöteborgsOperans medarbetare är överlag mer positiva till arbetsmiljön, detta i jämförelse med enkäten 2017. Under 2020 fortsätter arbetet med utgångspunkt ur enkäten att identifiera riskfaktorer och friskfaktorer.

Medarbetarenkäten är en av många viktiga byggstenar och verktyg i vårt fortsatta arbetsmiljöarbete.

1.2 Viktigaste händelserna

Produktionerna har mottagits väl av både publik och recensenter.

Beläggningen på Stora scenen uppgick till 84 % (f.å 89 %).

Totala antalet besökare uppgick till 300 240 (f.å 306 841).

GöteborgsOperans arbete med delaktighet och tillgänglighet, som främst sker inom ramen för avdelningen Skapa, har följt uppsatt planering. Se avsnitt 2.

Under 2018 gjordes en omorganisation främst på ledningsnivå vilket bla innebar att ledningsgruppen minskades samt att en strategigrupp bildades. Omorganisationen innebar också att vissa avdelningar bildade nya enheter. Ett antal medarbetare fick därigenom nya chefer. Den nya organisationen har fungerat väl och den grundläggande tanken att de konstnärliga cheferna ska fokusera på sitt konstnärliga uppdrag har varit positiv.

Strategiarbetet som påbörjades 2018 fortsatte i ledningsgrupp och strategigrupp under våren. Under hösten har arbetet fortsatt i ledarforumet för Operans ledare. Under våren 2020 fortsätter arbetet genom förankring hos samtliga medarbetare.

Rekrytering av ny Operachef är klar och Henning Ruhe påbörjade sin anställning den 1/1 2020.

Medarbetarenkät har genomförts under hösten.

2 Kultur

Avsnittet beskriver arbetet utifrån den regionala kulturstrategin En mötesplats i världen.

2.1 Vidga deltagandet

Skapa

GöteborgsOperans delaktighetsbaserade verksamhet, kallad Skapa, har tre huvudfokus: barn och unga, tillgänglighet på alla fronter och det interkulturella perspektivet. Scenkonst skapas med, för och av ett brett spektrum av människor. Det innebär produktioner och aktiviteter som vill vidga deltagandet till att innefatta alla åldrar, nybörjare och scenkonstlärare, etablerade svenskar och nyanlända, professionella och amatörer samt deltagare med olika förmågor och förutsättningar. Alla projekt är del av ett långsiktigt utvecklingsarbete. Inom Skapa ryms GöteborgsOperans samtliga konstformer, uppdelat i de ofta samarbetande delarna Skapa Opera/Drama och Skapa Dans. Arbetsmetoden bygger på nyfikenhet, medskapande och delaktighet, och Skapa samarbetar med civilsamhället, skolor, fria grupper och andra institutioner.

Skapas vision

Skapas vision - att skapa delaktighet, konstnärlig utveckling och upplevelser för alla - utgår ifrån GöteborgsOperans uppdrag att på ett professionellt, engagerat och nyskapande sätt skapa upplevelser med opera, drama, musikal och dans. Här ingår även att arbeta hållbart på alla fronter. Skapa vill genom konstnärligt utforskande och ökat deltagande hitta nya sätt att berätta om dåtiden, spegla samtiden och påverka framtiden. GöteborgsOperans kärnvärden innehåller meningen *Vi drivs av lust och delaktighet*, och Skapa vill bidra till att människor som hittills inte uppfattat detta också ska nås av vår verksamhet.

Skapadagar

2019 års storsatsning var, förutom arbetet med den löpande verksamhet som blivit allt tydligare etablerad i huset och allt synligare utåt, en helt ny verksamhet kallad Skapadagar. Skapadagar är en samling terminsvis återkommande dagar då allt kan hända, med inslag från alla Skapas fokusgrupper och möjlighet till deltagande även för besökande publik. Fokusgrupperna innefattar barn och unga, ett levande interkulturellt perspektiv samt olika slags tillgänglighetsarbete. Skapadagarna kan innehålla sång, musik, dans, bild, teater, teknik, kostym eller alltihop i samma projekt – allt i deltagandets och upplevelsens tecken. Skapa Opera/Dramas löpande verksamheter (Barnkör, Ungdomskör och Internationella kören) möter såväl Skapa Dans som publik och deltagare utifrån samt olika gästspel och samarbetspartners. Under GöteborgsOperans första Skapadagar, som ägde rum i september 2019, kunde gästande publik uppleva och/eller delta i Körkonserter, Öppen Scen, Ungdomsbiennalen *Röster från Angered*, Fredagshäng, Återskapa-föreställningen *Vem är en hjälte*, Föreläsning om civilkurage av civilkurageforskare Brian Palmer samt öppna aktiviteter i foajén.

Me Too, Figaro

Projektet *Me Too, Figaro* innehöll workshops och en miniopera med ursprung i *Figaros bröllop*. Det tog avstamp i uppropet #metoo, och tillsammans med tio olika klasser i lika många skolor, samtliga elever mellan 13-16 år, undersökte GöteborgsOperans Skapa-personal och artister hur historien om *Figaros bröllop* kan ändras, sedd med nya ögon ur ett jämställdhetsperspektiv. I mindre grupper arbetades det med workshops och med en omarbetad och förkortad pjäs byggd på *Figaros bröllop*. Denna blev en plattform för samtal kring sexuella trakasserier, hur de känns igen samt hur de kan motarbetas.

Högstadiееleverna fick själva chans att ändra på storyn. Projektet skedde under skoltid i tre steg under vårterminen 2019, och resulterade förutom i själva föreställningen också i en platsspecifik app. Denna innebar att samtliga besökare på GOs uppsättning av *Figaros Bröllop* kunde höra ungdomarnas tankar kring ämnet i en foajéutställning. GOs solist Frida Engström var initiativtagare till projektet.

2.2 Utveckla kapaciteter

Skapas bidrag

Skapa vill utveckla den enorma kapacitet som finns på GöteborgsOperan genom att bidra med mod, delaktighet och med turnerande föreställningar som berör. Till kulturvärlden, nationellt och internationellt, vill Skapa bidra med nya verk, nya arbetsmetoder och inspiration till möten mellan människor som kanske inte haft möjlighet att mötas förut. Upplevelse och delaktighet går hand i hand och kan ibland vara samma sak, precis som att kreativitet behöver både fantasi och verklighet. Med detta som grundtes är det viktigt att skapa både för och med en ung publik. Det handlar inte om att skapa publik för framtiden, utan om att dessa målgrupper är viktiga här och nu.

Två stora produktioner

Årets två största produktioner för Skapa O/D som visar på utvecklande av befintlig kapacitet var *Vocal Postcards*, där GOs Internationella kör genom både fysisk post och digital teknik samarbetade med Greek National Operas internationella kör, och *Jubileumskonserten*, där alla GOs Barn- och Ungdomskörer tillsammans skapade en manifestation av sång på Stora scen i maj.

Utveckla kapaciteter genom befintliga Barn- och Ungdomskörer

GöteborgsOperan har flera organiserade körer inom Skapas verksamhet. I barnkören sjunger barn mellan 9 och 12 år, medan ungdomskören vänder sig till åldrarna 12–22 år. Ungdomskören delas in i en yngre (12–16 år) och en äldre (16–22 år) grupp. Detta är ett led i det aktiva arbetet att få fler killar att stanna kvar i kören under och efter målbrottet.

2019 hade Barnkören funnits i tio år, och nu var det dags att nyttja kapaciteten i kören och i dess kormästare på nya sätt. Kormästarrollen har därför utökats och fått titeln *Musikalisk ledare för Skapa Opera Drama*, då här låg en stor utvecklingspotential. GöteborgsOperan vill förutom gemenskapen och sångarglädjen ge barnen och ungdomarna scenisk erfarenhet, möjlighet att sjunga i professionella sammanhang och en

demokratisk fostran (se mer under rubriken *Föreningsliv* nedan). Sammanlagt kommer cirka 100 barn och ungdomar till GöteborgsOperan varje vecka för att sjunga i dessa körer. Under 2019 har auditions genomförts med stort antal sökande till både barnkören och ungdomskören. Återväxten anses därmed vara god.

Under året har köreerna medverkat i flera produktioner. I februari gjorde Ungdomsköreerna föreställningen *Kom natt* och gästade Kronhusbodarna. Samma månad deltog samtliga Skapas körer i *River of light* – ett samarbete kring International Social Justice Day. Tillsammans med civilsamhälle och andra institutioner i Göteborg, på initiativ av Konstepidemin Valand, belyses årligen frågor kring social orättvisa. Den 20 februari 2019 ägde den stora samlingen rum på Världskulturmuseet, och det var första gången som både Barn- och Ungdomsköreerna och Internationella kören medverkade tillsammans.

Under Skapadagar i september deltog samtliga körer, både på Öppen Scen och i samarbete med gästande Ungdomsbiennalen från Angered. Detta samarbete gav ungdomarna från båda håll mersmak, och samarbetet med Ungdomsbiennalen (Kulturskolan i Angered) kommer att utvecklas framöver. Barnkören medverkade också vid samtliga sju föreställningar av *En julsaga* på Stora scenen. Ungdomsköreerna medverkade även vid *Julevent* i foajén vid samtliga tillfällen.

Jubileumskonsert

I projektet *Jubileumskonsert* fick barnköreerna arbeta tillsammans med en musiker ur GöteborgsOperans orkester och personal från Skapa, för att skriva texter som violast/kompositör J. Fridolfsson tonsatte till en svit om musik: *Musikens Kraft*. Ungdomsköreerna arbetade utifrån myten om Orfeus och Euridike, och skapade tillsammans med kompositör och librettist minioperan *Euridices Song*. I den deltog även GOs solist Åke Zetterström samt musiker ur GOs orkester. *Jubileumskonserten* i maj var GöteborgsOperans Barn- och Ungdomskörers första egna konsert på Stora scen sedan köreernas start för tio år sedan. Deltog gjorde också tillresande Malmö Operas Barnkör och NorrlandsOperans barnkör.

Föreningsliv

Under 2019 har Föreningen GöteborgsOperans Barn- och Ungdomskörer bildats. Detta på initiativ av Skapas musikaliska ledare samt ungdomarna i köreerna själva. Att delta i föreningsliv är en demokratiutvecklingsfråga där Skapa O/D bidrar till större möjligheter för barn och ungdomars delaktighet. Föreningens bildande har bland annat bidragit till att Ungdomskören har satt igång ett flerårigt samarbete med den sceniska kören Arctic Light i Norrbotten. I oktober 2019 kom Arctic Light på besök till GöteborgsOperan. Då gjordes en tre dagar lång workshop med båda köreerna och Operaimprovisatörerna. Detta möte var det första av flera, som ska leda fram till ett gemensamt skapande av ett verk och en körkonsert på Stora Scen och på scener i Norrbotten år 2021.

Vocal Postcards

Den tekniska kapaciteten i huset har också utmanats, se vidare under punkt 4.5 (Öka internationalisering / Vocal Postcards).

2.3 Gynna nyskapande

Nya sätt att delta – nya verk

Skapa Opera Drama har under 2019 genom verken *Rakel och Oraklet*, *Vocal Postcards*, *Me too*, *Figaro*, *Musikens Kraft* och *Euridices Song* bidragit till skapandet av nya verk, nya arbetsmetoder och nya samarbeten. Skapa har därmed under 2019 lyckats med föresatsen att öka antalet verk för både unga och blandade körer. Här finns potential för att nå ut med GöteborgsOperans kreativa kraft och namn till fler institutioner och sammanhang. Genom att använda nyskapade verk där GOs egna grupper varit delaktiga uppmärksammas såväl nutida konstnärer som framtida tonsättare och textförfattare.

Share Music Artistic Lab

I nära samarbete med Share Music & Performing Arts har tre artister från GöteborgsOperan samt Operans konstnärlige ledare Stephen Langridge genomfört verkstäder med syfte att arbeta med röster och kroppar utifrån att olikheter är värdefulla. En av deltagarna var från 2017 års projekt *Shanghai*. I förlängningen kan verkstäderna förhoppningsvis göra skillnad för alla som är nyfikna på hur rösten kan utvecklas mellan människor som använder den på olika sätt. Skapa vill genom detta samarbete stödja Share Musics vision att alla människor ska ha möjlighet att uttrycka sig konstnärligt i en värld där olikheter ses som värdefulla.

Rakel och Oraklet

Rakel och Oraklet, en minimusikal för 6-8-åringar om vänskap, förlåtelse och att hitta hem, har skrivits, repeterats och varit på turné i regionen under 2019. Föreställningen kommer att fortsätta turnera under 2020 och 2021. Genom att skapa nyskrivet material för en specifik målgrupp vill Skapa O/D bidra till att låta alla barn oavsett bostadsort eller andra förutsättningar upptäcka musikteater, känna sig delaktiga, bli berörda och vilja uppleva mer. Musiken har komponerats av Per Larsson, en av GöteborgsOperans pianister, manus och regi står GOs solist Anders Wängdahl för och i uppsättningen deltog även utifrån kommande musiker och musikalartist.

Låtskrivarcirkel

Skapa O/D anordnade under 2019 en låtskrivarcirkel. Detta var en workshop-dag för alla som skriver musik och vill spela den för andra, och som vill komma vidare i sitt komponerande. Alla som ville fick skicka in digitala ljudprov alternativt noter, från vilka 12 bidrag valdes ut. Den 17 november fick de utvalda tonsättarna spela upp sina alster, lyssna på andra och tillsammans med både proffs och amatörer hitta nya perspektiv på sitt skapande. Temat var julmusik, med syfte både att upptäcka och uppmuntra nya tonsättare, skapa en mötesplats för tonsättare och att hitta ny musik till GO's julföreställning 2020.

2.4 Nyttja tekniken

Skapa Opera Drama är aktiv i arbetet med GöteborgsOperans digitala utveckling. Eftersom Skapa arbetar med både Barn och Unga, Interkulturellt arbete och tillgänglighet hålls intresset för ny teknik och nya digitala utvecklingsmöjligheter levande. Under 2019 har energi lagts på att

förundersöka möjligheterna i användandet av AR - *Augmented Reality* - som skulle kunna vara ett sätt att skapa scenografi digitalt och låta ännu fler intresseområden mötas genom konsten.

Med kunskaperna från framgångarna med *Vocal Postcards* i bagaget kommer med all sannolikhet Skapa kunna fortsätta bidra till nyttjandet av teknik och utveckla digitala användningsområden. Läs mer om årets största digitala och tekniska utmaning - *Vocal Postcards* - under punkt 2.5 (*Internationalisering*).

Under 2019 har också en platsspecifik app tagits fram, under arbetet med skolprojektet *Me Too, Figaro*. Se vidare under punkt 2.1 (*Vidgat deltagande*).

2.5 Öka internationaliseringen

Interkulturellt arbete genom Skapa

Internationella kören

2019 års Internationella kör, där ett 70-tal vuxna från hela världen sjunger tillsammans varje vecka, medverkade i eventet *River of light* i februari, se under 2.2 (*Barnkör och ungdomskör*).

Körens stora projekt under året var *Vocal Postcards* - ett samarbete med Greek National Operas internationella kör. Genom projektet *Vocal Postcards* utforskades upplevelsen av att resa, oavsett om det innebär att vara på flykt – en erfarenhet som många i Internationella kören bär på – eller att resa frivilligt. Tillsammans med kompositören T. Gral, Amsterdam, och scenkonstnären T. Glenvik, Göteborg, skrev de båda körerna ett verk som framfördes simultant i båda länderna med hjälp av livestreamingteknik. *Vocal Postcards* var ett spännande arbete som skapade nya kontakter både musikaliskt, mänskligt och på tekniksidan. Hundra personer med över 25 olika nationaliteter, i åldrarna 19-78 år, deltog på scen, och tre fullsatta och mycket uppskattade föreställningar gavs. Lärdomarna från detta arbete kommer att leda oss in i nya samarbeten och utveckla Skapa både konstnärligt, mänskligt, tekniskt och organisatoriskt. Genom *Vocal Postcards* fick den digitala konstnärliga evolutionen ett syfte och vi kommer att använda oss av denna kunskap framöver för att utveckla konstens möjligheter på det digitala området ytterligare.

European Choir Games

3–10 augusti 2019 medverkade GOs Barn- och Ungdomskörer i *European Choir Games*, och uppträdde både på GO och på andra platser runt om i Göteborg. GOs foajé gästades på Skapas initiativ av 16 olika körer från hela världen, som under dessa dagar uppträdde tillsammans i sk Friendship Concerts. Detta evenemang lockade mycket publik och var ett uppskattat inslag i den internationella festivalen.

3 Regiongemensamt arbete

3.1 Verksamhetens miljöarbete

GöteborgsOperans miljömål bygger på visionen om det goda livet i Västra Götalandsregionen och omfattar aktivt arbete inom energieffektivisering och användning av förnybara energikällor, minimering av avfall och ökad materialåtervinning, bättre miljöval vid inköp och genomtänkta och relevanta miljökrav vid upphandling.

De detaljerade miljömålen för 2019, går i linje med miljöplanen 2017-2020, och behandlar fortsatt miljöaspekterna transporter, energi, produkter och avfall, livsmedel och kemikalier där lite extra fokus har lagts på på transporter och inköp under året.

Transporter; Total klimatpåverkan, alla transportslag, blev 197 ton CO₂e (jmf 2018; 173 ton CO₂ e) där en minskning kan ses för egna vägtransporter, inklusive tjänsteresor i privat bil, och en ökning för flygresor. Den totala ökningen beror uteslutande på turnéer.

Energi; Operahusets totala energiförbrukning (fjärrvärme och el) minskade med 1 kWh till 172 kWh/ m² BTA (jmf 2018; 173 kWh/BTA) och i den nya magasinlokalen nästan halverades elförbrukningen medan värmeförbrukningen ökade. Större lokal ger ökad värmeförbrukning men byte, från naturgas, till fjärrvärme och grön el ger minskad klimatpåverkan. I Skövde ligger total energiförbrukning ganska konstant över åren. Göteborgsoperan har således fossilfri energi i såväl operahuset som den hyrda magasinlokalen, däremot ingår liten del fossil energi i fjärrvärmemixen i den hyrda lokalen i Skövde.

Produkter och avfall; Den totala mängden avfall minskade under 2019 till 163,6 ton (jmf 2018; 178,8 ton) och andelen avfall till materialåtervinning och biologisk behandling (biogas) uppgick till 63% samt 34 % till förbränning (jmf 2018: 61 % respektive 33 %)

Livsmedel; Andelen ekologiska livsmedel i förhållande till totala inköp av livsmedel blev för helåret blev 56 % (jmf 2018; 52 %) och ett klimatberäkningsverktyg för måltider är implementerat.

Kemikalier; Ett långsiktigt arbete med att fastställa bättre arbetsmetoder för att bestämma vilka material och kemikalier vi absolut ska undvika samt vilka vi ska premiera har tagit form där en kemikalieorganisation är formad för att tydliggöra roller och ansvar vid kemikaliehantering. Likaså har berörda fått utbildning i SIN, PRIO och KLARA.

För en mer detaljerad beskrivning av miljöarbetet för respektive målområde, se punkterna 4.1.3 - 4.1.3.2!

3.2 Folkhälsa

Se avsnitt 2.

3.3 Mänskliga rättigheter och jämlik vård

Se avsnitt 2.

3.4 Verksamhetens säkerhets- och beredskapsarbete

Säkerhetsarbetet vid GöteborgsOperan handlar till stor del om att skydda liv och hälsa för de människor som vistas i lokalerna, men även skydd av egendom och information. Utökning och förbättringar av säkerhetssystemen fortlöper. Detta i samband med ombyggnationer för att möta omvärldens ständigt förändrade utmaningar. Området runt GöteborgsOperan har under 2019 varit drabbat av drogförsäljning och allmän oro då öppna slagsmål inträffat vid ett flertal tillfällen. Ofta får personalen bevittna dessa händelser och det skapas en oro, framför allt när kvällspersonalen ska gå för dagen.

Stöld och skadegörelse av cyklar samt klotter på byggnaden har förekommit vid upprepade tillfällen. GöteborgsOperan har deltagit i Lilla Bommen-området arbete med att Purple Flag-certifiera området, där fokus ligger på att skaffa ett säkrare och attraktivare område på kvällstid.

Organisation

I organisationen sörjer Gruppen för Säkerhet och Beredskap för att kontinuerligt följa upp krisarbetet. Gruppen för Säkerhet och beredskap består av följande medlemmar:

- Teknisk Chef (Ordförande)
- HR-Chef
- Säkerhetschef

Det operativa arbetet i organisationen fördelas på följande sätt:

Fastighets- och säkerhetsansvarig arbetar med säkerhet i lokalerna och närområdet kring byggnaden. Denna roll är i kontinuerlig kontakt med säkerhetsansvariga i regionen och staden. Inför större händelser i staden sker även kontakt med Polis och andra relevanta instanser.

Brandskyddsledare leder och driver arbetet med brandskydd i byggnaden. Brandövningar med exempelvis foajévårdar genomförs kontinuerligt. Varje år genomförs en publik utrymning.

Föreställningsjouren är teaterledningens utsedda representant under föreställningen. Föreställningsjouren har mandat att agera om något oförutsett händer en föreställningskväll.

Ledningsjouren har initialt det fulla ledningsansvaret vid en extra ordinär händelse. Ledningsjour har befogenheter att kalla in den personal ur linjeorganisationen som kan anses vara viktig beroende på vad situationen kräver. Informera GöteborgsOperans kommunikator i beredskap (KiB) om händelsen samt etablera krisledningsplats. Joursystemet är veckovis och överlämning sker varje måndag kl. 12.00

3.5 Lärdomar/förbättringsområden efter genomförd intern kontroll 2019

Kontroller enligt fastställd plan sker löpande i den ordinarie verksamheten enligt Internkontrollplanen. Bevakning av omvärlden och egenfinansiering är högt prioriterat i vår verksamhet och kontroller av detta är mycket viktigt för att behålla och stärka egenfinansieringen. Ohälsa är en del av internkontrollplanen och vi har månadsuppföljningar med cheferna kring sjukfrånvaro för att på ett tidigt stadie "fånga upp" medarbetare som är i

riskzonen för att drabbas av ohälsa.

3.6 Inköp

Under året har vi fortsatt vårt samarbete med koncerninköp för att stärka vårt inköpsarbete och för att följa inköspolicyn hos GöteborgsOperan. Vi deltar i möten som initieras av VGR inköp och har egen utsedd kontaktperson hos koncerninköp som är vårt stöd i olika frågor. Samarbetet fungerar väl och vi utvecklar vår inköpsprocess enligt policy.

GöteborgsOperan tar också en aktiv del i olika frågeställningar och kommer med förslag till förbättringar. Vi medverkar i möjligaste mån i VGRs upphandlingar och genomför också egna företagsspecifika upphandlingar. I egna upphandlingar följer vi de av VGR uppsatta riktlinjerna.

4 Mål och fokusområden

4.1 Västra Götaland ska sträva efter det hållbara samhället med tillväxt av jobb och företag i hela regionen

4.1.1 Arbetsmarknaden ska utvidgas genom hållbara transporter och samverkan med näringsliv och forskning i Västra Götaland

4.1.2 Deltagandet i kulturlivet ska öka

Deltagandet i kulturlivet ska öka

Skapa Opera Dramas arbete med att öka delaktigheten bland unga som av olika anledningar inte har haft möjlighet att möta eller engagera sig nämnvärt i kulturlivet har tagit fart under 2019. Det största exemplet på detta är Ungdomsbiennalen, som 2019 hade rubriken *Röster från Angered*. I ett samhälle där vissa röster tenderar att höras bättre och ges större utrymme än andra kan konst och kultur spela stor roll. GöteborgsOperan vill bereda plats för unga röster och uttryck från samtliga områden i vår stad och region. Vi vill samarbeta, dela erfarenheter och lära nytt. Genom Skapadagar i allmänhet och Ungdomsbiennalen i synnerhet vill vi bidra till att slipa trösklarna så att GöteborgsOperan kan vara en plats för alla.

Ungdomsbiennalen är ett långsiktigt samarbete mellan GöteborgsOperan och Angereds Kulturskola på Skapa Opera/Dramas initiativ. Ett av projektets syfte är att öppna GOs dörrar på vidare gavel så att fler hittar hit, ett annat är att våga utforska konsten genom nya uttryck och ett tredje är att elever från Angered och ungdomar som redan är engagerade på GO ska få mötas och skapa tillsammans. Elever från Angered ska också få möta, inspirera och inspireras av GO's personal ur olika personalgrupper. Elever och lärare från Angereds kulturskola gjorde upprepade besök på GO under våren. De fick gå en guidad tur, vara med på repetitioner, se en föreställning och träffa konstnärlig personal. Föreställningen *Röster från Angered* gjordes under Skapadagarna på Lilla Scen i september 2019, både som skolföreställningar och som offentliga föreställningar – alla fullbokade. Kontakten har sedan fortsatt och kommer att så göra framöver. 2021 är det dags för nästa biennial.

Målgrupp 1: Ungdomar knutna till Angereds kulturskola och deras familjer
Målgrupp 2: Andra barn, unga och deras familjer i Angered samt ungdomar och anställda på GO
Målgrupp 3 : Andra kulturintresserade ungdomar från hela staden och regionen

Tillgänglighet för ökat deltagande

Ett av Skapa Opera/ Dramas tre fokusområde är att levandegöra arbetet kring tillgänglighet. Scenen ska vara allas, oavsett livserfarenheter eller funktionsvariationer. Skapa tror på att olikhet berikar och har under året

samarbetat med bland andra Flute Theatre/Kelly Hunter och Share Music & Performing Arts, i syftet att lyfta alla människors rätt till kultur.

Relaxed performance

Under 2019 har Skapa Opera/Drama arbetat intensivt med att sätta igång en tillgänglighetsfokuserad verksamhet kallad Relaxed Performance på GöteborgsOperan. Detta är en konsertform särskilt anpassad för publik i alla åldrar som av olika anledningar har svårt att gå på en vanlig konsert – ett grätisevenemang med tillgänglighet i fokus. Målgrupp 1 är publik i alla åldrar med funktionsvariationer, deras familjer och närstående. Målgrupp 2 är publik som av andra anledningar har svårt att gå på en vanlig konsert. Syftet är att låta alla människor oavsett förutsättningar upptäcka GöteborgsOperan, uppleva konsten, känna sig välkomna, bli berörda och vilja uppleva mer.

Förarbetet har skett under 2019, men den första konserten äger rum i januari 2020, för att därefter förhoppningsvis återkomma två gånger per termin. Arbetet har utförts i samråd med Göteborgs Symfoniker, som var de första att anamma denna konsertform i Sverige.

Även projektet *Återskapa* engagerade nya ungdomar och fick nya människor att hitta GöteborgsOperan. 2019 års version av *Återskapa* byggde på årets Wagner-premiär, Valkyrian. I en workshop på fem dagar i augusti 2019 fick en grupp på 29 ungdomar mellan 13 och 18 år tillsammans med professionella artister skapa ett nytt musikteaterverk som spelades upp på Lilla Scen – först i augusti, sedan vid upprepade tillfällen under hösten och under Valkyrians spelperiod. Workshop-veckan, liksom verket, gick under namnet *Vem är en hjälte?*

Oliverskolan, som startade i september 2018 med audition och uttagning av barn som är intresserade av att dansa och sjunga, resulterade i att 100 barn i åldern 6–11 år under ett år deltog i klasser i sång, dans och drama. 69 av dessa blev sedan utvalda att få delta i musikalerna Oliver! och har spelat stor roll i samtliga föreställningar under hösten 2019.

Under 2019 deltog 15 ungdomar i **Möt ministeriet** inom Skapa Dans, där de fick inblick i den professionella skapandeprocessen kring det nya dansverket *Ministeriet för olösta känslor*. Gruppen presenterade det de skapat under GöteborgsOperans Dansfestival i juni 2019.

4.1.2.1 Utveckla samverkan mellan VGRs kulturverksamheter och civilsamhället/det fria kulturlivet

Samverkan

Nätverket Scenkonst för alla

Under 2019 har Skapa Opera Drama varit drivande gällande skapandet av ett regionalt nätverk vars fokus är att skapa fler scenkonstupplevelser för och med barn och unga med funktionsvariationer. I nätverket ingår fn GöteborgsOperan, Regionteater Väst, Big Wind, Kultur i väst, Spinn, Spinn Unga, Språng, Konstra, Producentbyrå och Move & Mind. På väg in är också Göteborgs Symfoniker och Kulturlabbet. Under hösten 2019 anordnades en vidareutbildning kring en specifik metod för att skapa scenkonst för barn med autism, utifrån Shakespeares texter, kallad Hunter

Heartbeat Method. Denna nätverkets första gemensamma aktivitet skedde på Konstpidemin 10-11/9 och leddes av Kelly Hunter från England. Detta möjliggjordes tack vare samarbete med Scen.se och Folkteatern Gävleborg. Tvådagarsfortbildningen blev mycket uppskattad och ca 50 scenkonstintresserade artister och/eller pedagoger från regionen deltog. Fem av deltagarna kom från GöteborgsOperan.

FOKIS

Skapa arbetar fortsatt stadigt med folkhögskolor och andra kulturinstitutioner i regionen under projektnamnet FOKIS, Folkbildning och kultur i samverkan. Under 2019 innebar samarbetet bland annat att en person från Skapa Opera Drama är med i arbetsgruppen och en i styrgruppen. En mängd aktiviteter som bland annat rundvandringar och repetitionsbesök på GöteborgsOperan genomfördes.

Under 2019 har Skapa dessutom arbetat tillsammans med Angereds kulturskola inför Ungdomsbiennalen. Läs mer om Ungdomsbiennalen under punkt 4.1.2.

Samarbete har under 2019 ägt rum med följande externa aktörer:

Angereds Kulturskola
Big Wind
Cor de Teatre Joves från Banyoles, Spanien
Folkteatern Gävleborg
Flute Theatre från England
Greek National Opera, Athén
Göteborgs Symfoniker
Göteborgs Universitet
Kronhusbodarna/GWO
Malmö Opera
NorrlandsOperan
Norrbottensmusiken
Operaimprovisatörerna
Regionteater Väst
Scen.se
Share Music and performing arts
Sångensemblen Unga Amanda
...samt ett antal frilansande artister, kompositörer och librettister

Samtal om ev framtida samarbete har under 2019 inletts med följande externa aktörer:

Kulturrådet
Kultur i Väst
Operakollektivet Man Must Sing
...samt frilansande artister, kompositörer och librettister

4.1.3 Klimatutsläppen från fossilbränsle i Västra Götaland samt verksamhetens direkta miljöpåverkan ska minska

◆ Målet kommer delvis att uppnås/Målet är delvis uppnått

Mål energi - minska klimatpåverkan

* Genom bytet av hyresvärd för magasinet, som gjordes under 2018, från en byggnad med naturgas till en byggnad certifierad enligt BREEAM SE Very Good och el märkt "Bra miljöval" från 100% vatten kommer vår klimatpåverkan att minska.

* Minska förbrukningen av energi genom kontinuerlig energieffektivisering i egna lokaler (utbyte till energisnålare teknik) och tillämpning av prognosstyrning. I budgetförslag för 2019-2023 ingår att byta ut belysningsarmaturer till LED runt scenen, i salongen, i repsalar samt takarmaturer i målarsal och målarateljé. Dessutom att byta ut samtliga nödljusarmaturer till LED.

Utfall 2019: Operahusets totala energiförbrukning (fjärrvärme och el) minskade med 1 kWh till 172 kWh/ m2 BTA (jmf 2018; 173 kWh/m2 BTA). Fjärrvärmeförbrukningen ökade något vilket beror på att installation av prognosstyrning och ny mjukvara alltjämt pågår och det är många parametrar som skall trimmas in. Inomhusklimatet har blivit jämnare och på sikt kommer värmeförbrukningen att minska. Däremot visar elförbrukningen på en nedåtgående trend tack vare energieffektiviseringar. Byte av belysning pågår kontinuerligt. Under 2019 byttes till ledarmaturer i alla verkstäder och i kostymateljéer. Kring scenen har gammal och energikrävande ljus teknik fasats ut och vid mätning av arbetsljus under omställningar har nedan besparingar noterats;

November 2018, konventionellt ljus mellan kl. 08:00-10:00: 824,133 kWh
November 2019, ljus av LED-teknik mellan kl. 08:00-10:00: 317,977 kWh
Liknande mätningar görs under föreställningstid men då man blandar konventionellt ljus med ex ny LED-ljus olika i olika produktioner så krävs större djupdykning i varje projekt för att kunna kommunicera resultatet. Ett pågående arbete finns också med analys av en armatur (P12) ned till "metallnivå" (spåra tillverkningen).

Elförbrukningen in den nya magasinslokalen uppgick totalt till ca 86 MWh. Jmf med tidigare års helårsförbrukning i gamla magasinslokalen, ca 180-190 MWh, så minskar klimatpåverkan. Nybyggd lokal med helt annan armatur och nyare teknik samt grön el ger miljövinst i detta fall. Däremot har värmeförbrukningen nästan fördubblats, till 675 MWh, jämfört med i genomsnitt 350 MWh i gamla lokalen. Större yta och annan typ av uppvärmning som ger ett varmare inomhusklimat, och därmed bättre arbetsmiljö, är förklaringen Gamla magasinet värmdes upp med naturgas och nya magasinet med fjärrvärme "Bra miljöval" så totalt klimatpåverkan minskar trots ökad förbrukning.

Elförbrukningen i den hyrda lokalen för Skövdescenen uppgick till ca 98 MWh, vilket var en höjning jmf 2018 men minskning jmf 2017. Då GöteborgsOperan inte själva förvaltar lokalen har vi liten rådighet i frågan. Siffror för fjärrvärmeförbrukningen i Skövde, har i skrivande stund, inte kommit så vi kan inte uttala oss men den har i snitt legat på ca 270 MWh/år de senaste åren.

Mål transporter - minska klimatpåverkan

* om möjligt, genom att, öka användandet av biodiesel (HVO 100) i egna lastbilar samt fortsatt styrning av tjänsteresor i privat bil. Utöver det kommer vi under 2019 att ta fram riktlinjer (utöver resepolicy) för hur vi ser

på egna person- och godstransporter med bil och flyg och dess genererade klimatpåverkan kontra vårt uppdrag om att utföra scenkonst regionalt, nationellt och internationellt.

Avyttran av den sista tjänstebilen (personbil) som drivs med diesel (ersatt med miljövänligare alternativ) är budgeterad till 2020.

* genom att, på sikt, uppmuntra fler medarbetare till att cykla till och från jobbet. Förutsättningen för det är en större och säkrare cykelförvaring och en förstudie till en flytande cykelparkering, så kallad veloark gjordes under 2018 och frågan har, under 2019, förts vidare i samarbete med Trafikkontoret på grund av deras planer längs kajen/älven.

Utfall 2019: Klimatpåverkan från egna vägtransporter blev 21,3 ton och har därmed minskat med nästan 3 ton CO₂ e (jmf 2018; 24,2 ton CO₂ e). Den främsta förklaringen är att vi kört drygt 230 mil mindre under 2019 än under 2018, inklusive tjänsteresor i privat bil. Arbeta med att tanka HVO100 fortsatte under året med det blev mer omständligt, med färre tankningsställen, varpå det två första tankningarna under 2019 blev på konventionell diesel.

För inhyrd turnétransport ligger klimatpåverkan på ungefär detsamma som föregående år, 3,7 ton CO₂ e (jmf 2018; 3,1 ton CO₂ e) men transportörerna anger i sina miljörapporter att den begränsade tillgången till HVO 100 har gjort att man inte kunnat sänka klimatpåverkan trots att möjligheten och viljan finns att köra på biodiesel.

Klimatpåverkan från våra flygresor har ökat under 2019, totalt 172 ton CO₂ e (jmf 2018; 146 ton CO₂ e) Det är framförallt orkesterns turné till Japan som får utslag 2019 då 83 personer flög tur och retur Nagoya.

Vid den genomlysning av flygresor som gjorts under året så framkom att absoluta merparten av flygresorna uppkommer av turnéer följt av våra gästande konstnärliga team. GöteborgsOperans egna anställda, förutom turnerande kompanier, flyger i liten utsträckning och flygresor mellan Göteborg och Stockholm sker endast undantagsvis. Den interna dialogen om hur GöteborgsOperan ser på flygresorna och dess klimatpåverkan i förhållande till uppdraget att utföra scenkonst regionalt, nationellt och globalt fortsätter under 2020.

Klimatpåverkan från tågresor hamnade på 0,0009 ton CO₂e (jmf 2018; 0,0006 ton CO₂e).

Förhoppningen om en flytande cykelparkering lever fortfarande men är pausad eftersom pågående planer/arbete med att höja kajkanten, bygga Västlänken samt uppförandet av nya Göta älv-bron pågår. Det är ännu ej exakt fastlagt hur älvutrymmet utanför GO ska nyttjas.

Mål produkter och avfall - resurssmarta processer som bidrar till cirkulära strömmar och därmed minskad klimatpåverkan (se mer detaljerad beskrivning under 4.1.3.1)

Mål livsmedel - minska klimatpåverkan

* genom att fortsätta att mäta, reducera och kommunicera måltidernas klimatavtryck.

Utfall 2019: Klimatberäkningsverktyg är implementerat och klimatavtryck (CO₂e) per maträtt visas nu till gäster i personalrestaurangen. Under två

olika tillfällen har det även visats för gästerna i den externa lunchrestaurangen. Restaurang- och cafépersonal har deltagit i den webbaserade utbildningen om klimatsmart mat och en utbildning i uppkomsten av olika livsmedels klimatpåverkan samt inspiration i vegetabilisk matlagning. Likaså deltar GöteborgsOperans restaurang i Klimatklivet.

Under Framtidsdagen samt WIN WIN Gothenburg Sustainability Award gjordes konceptet för dagens lunch om, från en rätt enligt klassisk tallriksmodell till att enbart vara vegansk i grunden med möjlighet att köpa till ett animaliskt protein. I snitt väljer ca 67 % av våra gäster dagens lunch, så också under dessa konceptdagar. Resultatet blev att ca 30 % av de gäster som valde ”dagens lunch” valde enbart den veganska varianten, alltså utan tillägg av animaliskt protein.

I snitt genererar våra lunchmenyer ca 1 kg CO₂e/portion enligt dagens modell för menyskrivning. Dagens lunch som serverades under Framtidsdagen och WIN WIN genererade i snitt 0,12 CO₂e (enbart vegansk) till 0,52 CO₂e (inklusive animaliskt protein). I detta fall var även det animaliska proteinet klimatsmart (torsk respektive anka) men det tydliga är att det finns klimatvinster genom att utgå från en vegansk bas och sedan låta gästen själv ”välja till” en högre klimatpåverkan.

Under v 40 respektive 46 serverades identiska lunchmenyer i den externa lunchrestaurangen, där vi under v 46 också presenterade rätternas klimatpåverkan samt frågade gästerna vad de tyckte om att få klimatpåverkan/rätt visualiserad samt om det påverkade deras val av rätt. 224 av 498 gäster svarade på frågorna och 86 % av de tillfrågade tyckte att det var bra med en visualisering av klimatpåverkan/rätt medan enbart 44 % tyckte att klimatberäkningarna påverkade deras val av rätt.

Försäljningsstatistiken (val av rätter) skiljde sig inte nämnvärt mellan v 40 och 46 vilket styrker att klimatberäkningen inte spelade en avgörande roll i valet av rätt. En viss skillnad kunde dock ses på fredagen (68 % dagens lunch v 40 respektive 44 % dagens lunch v 46) då dagens lunch hade tämligen hög klimatpåverkan (Slottsstek med tillbehör, 4,32 CO₂e).

Tankar om hur traditionell menyskrivning kan ändras till fördel för mer vegetabilier finns och i februari 2020 ska beslut tas på vilken metod som ska användas för att minska total klimatpåverkan från våra livsmedel.

4.1.3.1 Minska verksamheternas avfallsmängder och verka för cirkulära affärsmodeller samt skärpta miljökrav vid upphandlingar

Mål produkter och avfall - resurssmarta processer som bidrar till cirkulära strömmar

* Målet är att minska totala mängden avfall jmf 2018 och öka andelen avfall till materialåtervinning och biologisk behandling (biogas) till 62% samt maximalt 35 % till förbränning.

* Genom att fortsatt arbeta med utveckling av interna processer, verktyg och samverkansmodeller för att öka återbruk av varor, tydligare livscykelperspektiv och cirkulär ekonomi. Exempelvis genom

bortskänkning av gamla arbetskläder till Human Bridge, textilåtervinning, återanvändning via TaGe, facebookside för utlåning/bortskänkning i teaternätverk samt intern systematisk återanvändning av scendekor, utrustning och delar. Fortsatt utveckling av våra skrotningsprocesser och återanvändningssystem för scenkonstruktioner för ökad återcirkulation samt att göra kemikaliekloka val i produktioner genom att tidigt i processen ställa relevanta kemikaliekraV för inköp i projekt och vid upphandling av prioriterade varor. Framförallt är Ringen-projektet ett testforum för att dra lärdomar inför framtida projekt och nya arbetsätt.

Utfall 2019: Den totala mängden avfall minskade under 2019, 163,6 ton (jmf 2018; 178,8 ton) och andelen avfall till materialåtervinning och biologisk behandling (biogas) uppgick till 63% samt 34 % till förbränning. Således nådde vi vår målsättningen för 2019. En möjlig felfaktor i sammanhanget är dock mängden matavfall (biologisk behandling) där Kretslopp & Vatten haft fel i sina mätningar under året. Vi har därför fått anta att siffran för matavfall är densamma som för 2018. Mängden deponi återgick till normalnivå om 1 % av totalt avfall från förra årets 4 % pga leran från föreställningen Icon.

Totalt har nästan 60 kg gamla arbetskläder skänkts till Human Bridge.

Tack vare medel från klimatberäkningsfonden har arbete med att utveckla möjligheter att växla från av kanalplastskivor av polykarbonat monterade på aluminiumramar, till tjockare och självbärande sandwichskivor helt i papp, påbörjats. Polykarbonaten som i många år har använts till dekorväggar är inte bra varken ur klimat- eller övriga miljöperspektiv, och kan man med hjälp av pappsandwichskivornas egen styvhet dessutom slippa aluminiumramar finns än mer att vinna. Projektet har utvärderat pappmaterial, tagit fram en konstruktion och metoder för tillverkning, montage och hantering av pappväggar samt tillverkat prototyper för utvärdering. Inom projektet har även utvecklats tillverkningshjälpmedel och anskaffats utrustning för att effektivt kunna producera väggar av papp till lämpliga framtida produktioner.

Tenceltyger, vilka är ett mycket bättre miljöval än viskos, har under året provats för färgning och tvätt för att kunna visa kostymtecknare. Likaså har man letat efter miljövänligare textilier på textilmässa i London där man även hittade ett vegetabiliskt garvat läder.

GöteborgsOperan deltog i Green Summit för operahus i Köpenhamn och ett fortsatt arbete pågår i det nätverket. Likaså deltar GöteborgsOperan i ett EU-projekt, initierat av Opera Lyon, för att ta fram en vetenskaplig rapport ”State of the Art”. Målet med rapporten är hitta en operauppsättnings bästa design och konstruktion från start, så det blir möjligt att återanvända, dela, återvinna samt vara resurseffektivt när det slutligen monteras ned igen.

Mål kemikalier - göra kemikaliekloka val i produktioner

* Ställa relevanta kemikaliekraV vid inköp och upphandling av prioriterade varor för att undvika användning av farliga ämnen enligt SIN-listan och PRIO. Arbetet fortgår, inte minst inom Ringen-projektet. Inom textil och kosmetika startade arbetet under hösten 2018 och där kommer vi att fortsätta arbeta systematiskt.

Utfall 2019: Ett långsiktigt arbete med att fastställa bättre arbetsmetoder för

att bestämma vilka material och kemikalier vi absolut ska undvika samt vilka vi ska premiera har tagit form där en kemikalieorganisation är formad för att tydliggöra roller och ansvar vid kemikaliehantering.

Likaså har berörda fått utbildning i SIN, PRIO och KLARA.

Upphandling av trycksaksproduktion och trävaror prioriterades för miljökrav under året och en ett frågeformulär till icke avtalade leverantörer "Hållbarhetskrav leverantörer" är framtaget för att kunna kartlägga miljöprestanda hos de leverantörer vi inte ställer krav via upphandling. Arbetet med frågorna ska starta under 2020.

Mål livsmedel - minska miljöpåverkan från livsmedelskonsumtionen

* Fortsätta att öka andelen ekologiska livsmedel (inkl MSC) genom att ställa krav vid inköp och upphandlingar. Målsättning för 2019 är minst 53 % ekologiskt (inkl MSC).

* Fortsatt arbete med att minska matsvinn genom att arbeta med utvalda testprojekt för användning av råvaror/produkter som i nuläget blir svinn. Utvärdering av pågående projekt sker i juni. Planerad svinnmätning av kaffe under våren 2019.

Utfall 2019: Andelen ekologiska livsmedel i förhållande till totala inköp av livsmedel blev för helåret blev 56 % vilket gör att vi klarar vår egen målsättning och VGR:s målsättning om 50 % för 2020.

Svinnmätning av kaffe visade mycket litet svinn i restaurang och Operabar (bordsservering) medan alla caféer tillsammans (servering över disk) totalt hade i snitt ca 21 liter/föreställningskväll. Orsaken är pausserveringen där 1300 gäster ska serveras på 20-25 minuter och det tar ca 15 minuter att brygga en tunna kaffe, varpå en viss överkapacitet produceras. Åtgärder i form av brygg av halva tunnor har införts och funderingar på hur vi löser svinnproblematiken fortsätter under 2020.

En annan svinnåtgärd är att ett bakverk, producerat av bortskurna kantbitar av andra bakverk, nu säljs som ett uppskattat inslag i ordinarie sortiment i såväl caféer som i personalrestaurang.

I maj medverkade GöteborgsOperan i Fairtrade Challenge 2019, för att uppmärksamma människorna bakom produkter som kaffe, choklad, te och bomull.

4.1.3.2 Bättre möjligheter till livsmedels- och energiproduktion samt stimulera ökad användning av biogas

* Fortsätta att sända vårt matavfall till produktion av biogas.

* Fortsätta producera egen el genom våra solceller på taket, vilken under 2019 genererade 101 673 kWh.

* Fortsätta köpen av viltkött och potatis/rotsaker direkt från Natrbruksgymnasierna Svenljunga och Sötåsen. På så sätt köper Göteborgsoperan gymnasieskolornas överskott och eleverna får en direkt koppling till förädlingen av deras råvaror.

* GöteborgsOperan deltar i ett långsiktigt "Samverkansprojekt livsmedel"

inom VGR med målsättning att, om möjligt, köpa mer från lokalt producerade livsmedel.

4.2 En sammanhållen och tillgänglig hälso- och sjukvård som ges med högsta kvalitet och patientsäkerhet samt som alltid utgår ifrån den enskilda personens behov och erfarenheter

4.2.1 Den medicinska kvaliteten ska öka och den organisatoriska effektiviteten förbättras

4.3 Västra Götalandsregionen ska erbjuda god arbetsmiljö för medarbetarna, kunna behålla och rekrytera rätt kompetens

4.3.1 Möjligheterna till karriär- och kompetensutveckling ska förbättras

● Målet kommer att uppnås/Målet är uppnått

Under 2019 har vi tagit fram en gemensam struktur och plan för våra medarbetarsamtal.

Kompetenskartläggningen för att säkerställa att vi hanterar singelkompetenser och de pensionsavgångar som ligger framför oss har påbörjats på en del avdelningar. Detta för att vi ska kunna hantera den stora pensionsomställningen som vi står inför.

4.3.1.1 Fortsätta utveckla modellen för lönekarriär och kompetensutveckling

Under 2019 har vi gjort en total översyn på våra BAS-värderingar och har på så sätt skapat en tydligare och kontrollerad bild av lönestruktur. samt löneutvecklingsmöjligheter inom respektive befattning.

4.3.1.2 Utveckla arbetsgivarvarumärket

Under 2019 har vi gjort ett stort arbete kring att arbeta med vår strategi. Vi har framför allt arbetat med detta bland våra chefer/ledare för att förankra vikten av vår strategi och hur allt hänger ihop.

Målet är att skapa en tydlig vision och där tillhörande strategi för hur vi ska nå vår vision ska kunna attrahera rätt personal på samtliga roller inom GöteborgsOperan. Vi kommer att arbeta med värderingar och koppla ledarskap och medarbetskap till dessa för att på så sätt bygga ett tydligt arbetsgivarvarumärke - detta kommer att fortsätta under 2020-2021.

Vi kommer även att säkerställa att vårt arbete med arbetsgivarvarumärket

ligger i linje med Västra Götalandsregionens arbete i samma fråga.

4.3.2 Arbetsmiljön ska förbättras och sjukfrånvaron ska minska

Vi har fokuserat på att arbetsmiljön ska förbättras ytterligare.

Under 2019 har vi arbetat mycket kring att medvetandegöra vikten av ledarnas arbetsmiljöansvar, delegering samt riskbedömning. Detta för att skapa medvetenhet och tydlighet kring vad det innebär att ha arbetsmiljöansvar, vem som har delegerat till vem och när samt hur vår riskbedömning ska gå till. Vi har löpande interna och externa utbildningar och följer upp vem som gått igenom vilka utbildningar inom arbetsmiljöområdet.

Under 2019 har HR-specialisternas månadsmöten med cheferna fokuserat mycket på bl a sjukfrånvaro, detta för att på ett tidigt stadie "fånga upp" medarbetare som står inför en potentiell sjukskrivning så att vi kan minska risken för långtidssjukfrånvaro.

Under 2019 har ett nytt digitalt system för registrering av tillbud, olyckor och arbetsskador implementerats i organisationen och samtliga medarbetare har fått information om ur systemet används.

Vidare har ett djupare arbete mellan arbetsgivare och skyddsombud skett under 2019. Frisk- och riskanalyser, strategier och genomförandeplaner har tagits fram för att ytterligare säkerställa en god arbetsmiljö på GöteborgsOperan.

Hösten 2019 genomfördes en medarbetarenkät via Västra Götalandsregionen. Svarefrekvensen har ökat betydligt mot tidigare enkät 82,2 % (2019) mot 66,9 % (2017), vilket tyder på ett stort engagemang.

GöteborgsOperans medarbetare är överlag mer positiva till arbetsmiljön, detta i jämförelse med enkäten 2017. Under 2020 fortsätter arbetet med utgångspunkt ur enkäten att identifiera riskfaktorer och friskfaktorer. Medarbetarenkäten är en av många viktiga byggstenar och verktyg i vårt fortsatta arbetsmiljöarbete.

4.3.2.1 Satsa på ledarskap

Det ledarskapsforum som startades 2018 har utvecklats ytterligare under 2019. Utbyte av erfarenheter, inhämtande av ny kunskap och dialog mellan cheferna är några av de återkommande punkterna på dessa möten. 2019 har fokus på träffarna legat på arbetsmiljöfrågor samt att använda forumet till ett rum för dialog och utbyte av såväl det övergripande ledarskapet såväl som det individuella ledarskapet. Utvärdering av ledarskapet sker årligen i medarbetarsamtalen.

4.3.2.2 Systematisera arbetsmiljöarbetet, breddinföra goda exempel och utveckla det hälsofrämjande arbetet

Se avsnitt 4.3.2

5 Medarbetare

5.1 Arbetsgivarvarumärket

Under 2019 har vi gjort ett stort arbete kring att arbeta med vår strategi. Vi har framför allt arbetat med detta bland våra chefer/ledare för att förankra vikten av vår strategi och hur allt hänger ihop.

Målet är att skapa en tydlig vision och där tillhörande strategi för hur vi ska nå vår vision ska vi kunna attrahera rätt personal på samtliga roller inom GöteborgsOperan. Vi kommer att arbeta med värderingar och koppla ledarskap och medarbetskap till dessa för att på så sätt bygga ett tydligt arbetsgivarvarumärke - detta kommer att fortsätta under 2020-2021.

Vi kommer även att säkerställa att vårt arbete med arbetsgivarvarumärket ligger i linje med Västra Götalandsregionens arbete i samma fråga.

5.2 Chefsförutsättningar

Vi har under 2019 utvärderat vår nya ledningsorganisation och kommer att fortsätta förfina denna.

Det finns någon grupp där chefen har för många underställda, dvs där vi inte når normtalet. Vi har planer på hur vi ska hantera detta framöver och det kommer att påbörjas 2020-2021.

5.3 Personalvolym, personalstruktur och personalkostnadsanalys

Personalvolymen har totalt ökat med ca 16% ur ett årsverksperspektiv. Detta härrör sig till att vi har haft en repertoar med högre personalvolym.

Det är främst visstidsanställningarna som ökat; totalt 91% ökning (årsarbetare), medan tillsvidareanställningarna har ökat med endast 1,4% (årsarbetare)

Könsfördelningen är jämt fördelat med 48% kvinnor och 52% män av våra tillsv. anställda.

Utvecklingen av personalkostnaden i förhållande till ökningen av antal anställda och årsverken så har vi totalt ökat med 16% ur ett årsverksperspektiv och 1,9% ur ett lönekostnadsperspektiv. Vi har aktivt arbetat med att säkerställa lönekostnadsnivån med hjälp av bl a en tydligare lönestruktur.

5.4 Arbetsmarknadsinsatser

Våra kollektivavtal tillåter inte att vi har PILA anställda vilket gör att vi inte har haft mer än en PILA under året. Vi håller på att undersöka möjligheten att skapa denna anställningsformen lokalt men just nu har vi inga möjligheter att ha PILA anställningar.

Under 2019 har vi haft 1 PILA insats och måltalet var 3. Måltalet sattes innan vi visste att vi inte kan ha PILA anställningar pga begränsningar i vårt kollektivavtal.

Vi har däremot gjort andra arbetsmarknadsinsatser genom att ta emot personer som arbetstränat hos oss och som sedan har fått anställning. Detta har genomförts med bidrag från Arbetsförmedlingen.

6 Ekonomiska förutsättningar

6.1 Ekonomiskt resultat

För 2019 uppvisar GöteborgsOperan ett nollresultat efter upplösning av obeskattade reserver med 13,5 mkr.

6.1.1 Resultaträkning för utförare regional utveckling

Årsvärden					
Resultaträkning (mnkr)	Utfall 2019	Budget 2019	Utfall 2018	Avvikelse budget/utfall	Förändring utfall/utfall 1 %
Driftbidrag från nämnd inom regionen	362	362	356		
Statsbidrag					
Övriga erhållna bidrag	8	8	10		
Biljettintäkter	84	83	104		
Försäljning av tjänster					
Hysesintäkter					
Försäljning av material och varor					
Övriga intäkter	48	46	47		
Verksamheten intäkter	502	499	517		
Personalkostnader, inkl. inhyrd personal	-413	-392	-405		
Direkta trafik kostnader					
Verksamhetsanknutna tjänster					
Material och varor, inkl förbrukningsmaterial	-16	-17	-17		
Lokal- och energikostnader	-18	-18	-15		
Lämnade bidrag					
Övriga tjänster, inkl konsultkostnader	-11	-13	-11		
Övriga kostnader	-48	-49	-51		
Avskrivningar	-10	-10	-9		
Verksamhetens kostnader	-516	-499	-508		
Finansiella intäkter/kostnader m.m.					
Obeskattade reserver	14		-8		
Resultat	0	0	1		

6.1.2 Intäktsutveckling

Bidrag

Bidragen är i enlighet med budget.

I jämförelse med föregående år har bidragen som erhålls som kompensation för de borttagna schablonavdragen för musiker minskat med 1,4 mkr.

Föregående år erhöles full kostnadstäckning och bidraget uppgick till 8,3 mkr. 2019 blev bidraget 6,9 mkr vilket är en minskning med 1,4 mkr.

Biljettintäkter

Utfallet blev 1 mkr över budget och det är främst intäkterna från Internationella dans turnéerna, årets Julsaga samt konserterna med John Williams som blev högre än budgeterat.

Externa intäkter

Restaurangintäkterna blev högre än budgeterat med 1 mkr och är framförallt ett resultat av avslutningen på året med operorna Carmen, Valkyrian samt årets Julsaga som bidrog starkt till restaurangens höga intäkter.

Även övriga intäkter såsom uthyrningar och försäljningar av dekor mm översteg budget med ca 2 mkr. För sponsorintäkterna blev utfallet 10 mkr vilket är i nivå med budget

6.1.3 Kostnadsutveckling

Personalkostnaderna

I budget och prognos för 2019 pressades personalkostnaderna nedåt för att uppnå en budget i balans. Detta kommunicerades tidigt under våren till ägarna.

Utfallet blev därmed 21 mkr högre än budgeterat.

I jämförelse med föregående år är ökningen dock endast 1,8 % vilket är lägre än den centrala lönerrevisionen på 2 %.

Övriga kostnader

Övriga kostnader ligger i nivå med föregående år och budget eller lägre.

Avskrivningar

Ligger i nivå med budget men 1 mkr högre än föregående år vilket hänger ihop med det ökade investeringsbehovet pga att huset är 25 år, byggnadsfonden är slut, samt nödvändiga tekniska investeringar för att bibehålla den tekniska nivån.

6.2 Åtgärder vid ekonomisk obalans

Beroende på våra produktioner varierar vårt resultat mellan åren. Det är främst musikalen som har en stor påverkan på vårt resultat. Därför har vi ett behov av att kunna använda Obeskattade reserver för att balansera resultatet mellan olika år. En utmaning är också att vår konstnärliga verksamhet styrs per säsong och ekonomin per kalenderår.

Vi har också ett ökat investeringsbehov som leder till högre avskrivningar, ökade lokalkostnader samt att vi är inne i en digitaliseringsprocess där nödvändiga system och opera.se måste uppdateras.

GöteborgsOperan hade vid årets ingång obeskattade reserver på totalt 23,5 mkr och 13,5 mkr har använts för att balansera underskottet.

6.3 Eget kapital

Obeskattade reserver med totalt 13,5 mkr har använts.

UB på Obeskattade reserver är 10 mkr.

6.4 Investeringar

Årets totala investeringar uppgår till 24,0 mkr vilket är lägre än budget men i nivå med föregående år (23,8 mkr). De sista två årens ökade investeringarna är en följd av nödvändiga tekniska investeringar enligt plan.

Att vi investerade mindre än budgeterat beror på att vi pga likviditets - och resultatproblem inte hade möjlighet att investera mer utan införde investeringsstopp under hösten.